

de uitkomst is, dat hij waant als God te zijn geworden, en dat God zeggen moet: „De mensch is geworden als ware hij onzer een.“

Hoe aandachtiger ge het Paradijsverhaal ontdekt, des te duidelijker wordt het u dan ook, dat ge alles letterlijk alzoo moet nemen als het er staat, Eva, en na haar Adam, hebben niet van den boom gegeten, omdat ze oordeelden dat dit kwaad was, maar omdat ze *eigen oordeel* tegen het oordeel Gods stelden, zich diets maakten en zich inbeelden, dat juist het *voel* eten van den boom hun den weg tot hooger geluk zou ontlasten. God had hun gezegd: „Dat is goed, en dat is kwaad,“ maar in stede van deze bepaling geloovig en gehoorzaam van God aan te nemen, en nu ook zelve te oordeelen, dat het zoo was, omdat God het zoo gezegd had, dorsten ze zich vermeten hier een andere opinie, een *ander oordeel* tegenover te stellen, alzuu *zelve* te gaan bepalen wat goed en wat kwaad was, en dit juist in vlak tegenovergesteld zin te doen. Zoo ontroofden ze het recht, dat God alleen toekomt om te bepalen wat goed en wat kwaad was; aan den Schepper van hemel en aarde, en roofden het voor zich. Ze onderwonden zich zelve te doen wat alleen Godes is, zich aan te stellen en te gedragen als waren ze bekleed met een macht die alleen aan God toekomt, en dat ze dit deden, en dienovereenkomstig handelden, dat was hun zonde. Hadden ze dit daarentegen niet gedaan, en stonde voor de verzoeking om *zelve* de grens tusschen goed en kwaad te trekken, met helder bewustzijn dit geweigerd, dit afgelegen en dit niet gewild en niet gedaan, dan zouden ze van dat oogenblik af tot het hooger inzicht zijn opgekomen, om van nu voortaan niet alleen krachtens het instinct van hun schepping, maar nu ook wilens en wetens God te eeren als Koning, *Wetgever en Rechter*, en alzoo tot de hoogste gemeenschap met het waarachtig zedelijk leven zijn ingegaan. Ze zouden dan het goede gedaan hebben, niet enkel wijl het alzoo in hun hart geprent stond, maar nu ook wetende dat het zoo was, en waarom. Hun zedelijk bestaan zou met hun godsdienstig bestaan tot hooger harmonie ineen zijn gesmolten, en juist hierin het eeuwige leven gegeven zijn.

Na daarentegen kwam in plaats van die zalige gewaarwording van hooge, heilige harmonie in hen de breuke der *conscientie*. Wat toch anders is de conscientie in ons, dan het zich uitnemen in ons van de majesteit des Heeren, waarmee Hij, als God Almachtig, de ware zedelijke wereldorde tegenover de leugenachtige inbedding van den zondaar handhaaft? Een uiting die er niet kon zijn, zoolang, vóór den val, het zedelijk leven nog slechts instinctief en vanzelf uit de inspraak van 's menschen eigen hart opwerkte, die eenmaal weer verstommen zal, als de breuke uit ons hart voor eeuwig is weggegaan, maar die moest komen zoodra, en moest aanhouden zoolang, als de leugen op zedelijk gebied in ons hart stand houdt, en als God heiligelijk in ons tegen ons reageert met zijn waarheid. Hoe de zondaar ook die conscientie-uiting pogt te verzwakken en tot zwijgen te brengen en eindelijk zijn conscientie verharit, verstokt en toesmoort, kan hier niet nader ontwikkeld worden. Dat zou ons te ver afleiden. Genoeg is het ons, zoo maar wordt ingezien en toegegeven, dat de conscientie niet werkt, zoolang er geen breuke in ons hart is geslagen, zoolang niet tweerlei oordeel op den bodem van ons wezen met elkander worstelt; en er tweerlei wereld voor ons tegen elkander overstaat. Duidelijk wordt deze eerste conscientie-uiting dan ook aangegeven, door wat de Schrift meldt, dat terstond *hun beider ogen geopend werden, en dat ze antwoordden dat ze naakt waren.* Wie over de zonde heen is, en zijn conscientie tot zwijgen heeft gebracht, schaamt zich niet. Ziet het maar aan de eervergeten vrouw, die alle schaamte heeft uitgeschud, en zich aan geen naaktheid stoort noch ergert. Schaamte over zijn naaktheid te voelen opkomen, is in den zondaar, een heilige gewaarwording, een conscientie-uiting, een inwerking van God op het hart. Die schaamte nu ontwaarden ze voor hun val niet, hoewel ze toen even naakt tegenover elkander stonden. Toen kon deze beschamende conscientieprikkel nog niet op hen werken. Hoe dit te verstaan zij, zal nader worden uitgelegd. Thans zij er nog slechts op gewezen, dat deze conscientie-uiting terstond nog verder gaat. Het is de conscientie die voor God aanklaagt, en dienovereenkomstig ziet ge Adam en Eva niet slechts zichzelf den leedens bedekken, maar ook vluchten in het dichtste van het geboonte voor de nadering Gods. Hieruit blijkt het duidelijkste, dat de eerste schaamte die in Adam en Eva opkwam, volstrekt niet zeker preutsch gevoel was dat ze alzo als man en vrouw tegenover elkander stonden; maar veel sterker, een schaamte over hun geheele aanwijz en hun geheele verschijning. Ze voelden zich geoordeeld nog er het oordeel werd uitgesproken, verkwijning in hun mistand, gelijk ze vooraf hier en koninklijk in hun rechten stand voor God hadden gestaan. En diezelfde Adam, die naakt gelijk hij was, uit de hand zijns Scheppers was voortgekomen, en met zijn God had omgegaan, en met zijn God gesproken had, vlucht nu, en verbergt zich voor dienzelfden God, omdat hij zich nu naakt en ontbloot in zijn schaamte en schande *voelt*. Voor elkander bedekken ze zich met het aaneengeregen blad van den wingerd, maar voor God, die zegt de conscientie hun, helpt die bedekking en die beschutting niet. Zijn oog dringt o. door het vijgeblad tot hun ontdaanheid door. En daarom, met hun schorten aan, vluchten ze toen weg voor het zoekend oog van Hem. Dat was de prikkel der *conscientie* voor God.

„Een weg die nog uitnemender is.“

Doch iver naar de beste gaven; en ik wijk u eenen weg, die nog uitnemender is. 1 Cor. 12:31.

II.

De Liefde, wier schoon, wier hemelsch, wier Goddelijk karakter om de apostel in zijn brief aan Corinthes kerk voorzigt, is buiten kijf in haar eerste aandrang niet als liefde tot den broeder, maar als liefde tot God bedoeld.

De martelaar in vers 3 wijst dit uit. Wie als belijder des Heeren zijn lichaam overgeeft om verbrand te worden, doet dat *om God*, en niet om zijn vrouw of kind. Integendeel, om zijn liefde voor God tot op den brandstapel te vol-einden, moet hij veelde liefde voor vrouw en kind onderdrukken in zijn hart.

Ook aan het slot wordt de Liefde tot een moet saamtegen met het Geloof en met de Hope. En nu, is niet het Geloof *gebof in God*, is niet de Hope *hops op God*, en zou dan, in ditzelfde verband, de Liefde iets anders zijn kunnen dan *liefde voor God*?

Bovendien hoe zou hier aarzeling kunnen bestaan? Of blijft dan de liefde voor God niet het eerste en het grootste gebod? En hoe zou Jezus apostel ons dan als „nog uitnemender“ een weg aanwijzen, die dit eerste en hoogste gebod bij de liefde voor den broeder achterstelt?

Zelfs van twijfel kan dus hier geen sprake wezen. De uitnemender weg, die ontloken wordt, is de weg der Liefde, en die Liefde is allereerst bedoeld als liefde voor God.

En toch, gul dient het toegegeven, wordt het meest anders verstaan.

Vanwaar dit?

Blijkbaar uit tweeërlei oorzaak.

Vooreerst omdat de apostel in vier aangrijpende versen achtereen de Liefde prijst in uitingen die niet op God, maar op den broeder doelen.

„De Liefde is *lankmoedig*, ze is *goederhartig*, ze is niet *afgunstig*, en zoolat tot den einde toe deze vier versen luiden, staat, gelijk ieder toestemt, niet op onze verhouding tot God. Hoe toch konden we voor God lankmoedig, goederhartig en niet afgunstig wezen?

Neen, dit alles wordt van de liefde voor de broederen gemeld.

En de tweede oorzaak was, dat ook de ongeloofige wereld, die het Geloof verwerpt, en de Hope mist, nochtans aan de Liefde zich vastklemt, en 1 Cor. 13 op alle hooge tonen loven kon.

Zij nu, die ongeloofige wereld, dacht natuurlijk geen oogenblik aan de liefde voor God, maar trok alles aan om de liefde voor den naaste, niet eens in heiligen, schier uitsluitend in algemeen menschelijken zin.

Dit nu heeft ook op onze kringen ingewerkt, en zoo is de *grondtoon* van dit epos der Liefde ten slotte ook in het oor van Gods kinderen vervalscht.

Beduidt dit nu, dat we de liefde voor den broeder hier als bijkomstig hebben te beschouwen; als iets dat er desnoofs af kan; dat er minder toe doet?

Hierop antwoordt Johannes, „Paulus“ mede-apostel, en die niet minder dan hij, de Liefde geloofd heeft: „Een legelijk die liefheeft Hem, die geboren heeft, die heeft ook lief denge die uit Hem geboren is.“

Wie in zijn hart de liefde voor God mag bezitten, die kan niet anders, die moet ook den broeder liefhebben. En hij heeft ze lief.

Wan het gaat om en om, en diezelfde apostel die zegt: „Een legelijk die God liefheeft, die heeft ook lief wat uit God geboren is“, zegt vlak daarop omgekeerd: „Hieraan bekenen we dat we de kinderen Gods liefhebben, indien we God liefhebben.“

Ge kunt het dus aanvullen zoolat ge wilt, alzoa blijft de uitkomst een.

Wie God liefheeft, heeft den broeder lief. En wie den broeder liefheeft, heeft God lief.

De eene liefde is zoo weinig van de andere te scheiden, als de glans van het licht of de warmte van de zonnestralen.

Het is niet alzoa, dat de eene liefde bij de andere uitkomt, of haar aanvult en rijker maakt. Veelmeer moet beliden, dat waar de eene liefde is, ook de andere wordt gevonden, en dat het ontbreken van eene der twee ook de onbestaanis bewijst van de andere.

De sleutel nu van dit mysterie ligt daarin, dat de Liefde, als liefde genomen, een grondstemming van ons innerlijk leven aanduidt; en het is in de tegenstelling met *wie eigen ik*, dat de aart en het karakter van die grondstemming het schoonst verstaan wordt.

Niet dat hij de liefde uw eigen ik weg kan vallen.

Integendeel uw ik moet er zijn en blijven, en zelfs krachtig blijven, of hoe zou anders de liefde aligzen?

Gij zijt het toch die moet liefhebben, het is toch uw eigen ik dat deze liefde toonen moet.

Waar het eigen ik slaapt, slaapt ook de liefde, en niet in een onderdrukke, maar veelmeer alleen in een krachtig oplevende persoonlijkheid begint de gloed der Liefde uit te stralen.

Het is dus volstrekt niet, dat uw eigen ik weg moet; maar wel is het de vraag, of uw eigen ik deuren en vensters dicht doet en zich in zich zelf opsluit, en zelfgenoegzaam wil wezen, en alleen zich zelf mint en bedooft, — of wel dat uw eigen ik de vensters openlaat, door de geopenende deur van het hart uitgaat, juist heeft aan wat daar buiten is, een drang in zich voelt, om zich in wat daar buiten is te verlaten, er iets voor te zijn, er zich aan toe te wijden, en het te zegenen.

Een hart, waarin de liefde niet den grondtoon vormt, is er op bedacht, hoe het zich zelve zal handhaven, vreest alzoa dat zijn licht door anderen zal belemmerd worden, is daardoor afgunstig en achterdochtig, en vraagt niet Hoe kan ik God en den broeder dienen? maar omgekeerd: Hoe kan God mij helpen en hoe kunnen de broeders mij ten dienste zijn?

Tweederlei grondtoon alzoa is de stemming, is de uitgang, is het diepte roersel van het hart. De eene er toe neigend, om zich op te sluiten, om zich tegenover anderen te handhaven, hangt ze zijn dat anderen hem overschaduwden, alles maar zich toe te trekken, en als een spin in de webbe zittend, elk vliegje te vangen, dat in de draai van het web hangen blijft.

De andere daarentegen er toe neigend, om gemeenschap te zoeken, om naar God en de broederen uit te gaan, om zich te verkwikken in den glans die van andere sterren uitstraalt, om zich te geven, te dienen, te zegenen, en te zijn als de lijf, die de hoonig poort, opdat anderen zich aan haar zou verkwikken.

Wat in Paulus 126 staat, niet? „God heb ik lief“, maar kortweg: „Ik heb lief“, zonder iets er bij, dat is het.

Dat beduut, die zalige grondtoon in de stemming onzer ziel. Iets in ons uit Hem, die de Liefde zelf is.

En dat iets uit Hem als een vuur in onze beenderen brandende, om vrij naar God en naar de broederen uitgaande, niet als plicht maar uit zieleaard, niet als een offer dat gebragt, maar als een hartstocht der ziele dien ge hoort.

Wie waarlijk deze liefde in zijn ziel ondraagt, die moet minnen, die kan niet van het minnen afaten, dien is minnen en liefhebben zijn God en zijn broederen metterdaad een hartstocht, die zijn hart verteert, en die soms zoo sterk kan zijn, dat se zijn hart pijn doet, en die in oogenblikken van zalige verkwiking zoo tot een *verleerd* worden van liefde kan opwaken, dat de ziel verlangt om te sterven, om in die Liefde weg te zinken.

Die wonderde Liefde doet dan ook wonderen.

Van nature is het u onmogelijk, om niet telkens kregel en wreeveling en driftig te worden, zoolat ge telkens gehinderd, gekweld en door anderen getergd wordt. Als het anderen meden u altoos tegenloopt, onderdruk dan eens de afgunstigheid. Als ge u zoo telkens tot in u beste vrienden teleurgesteld ziet, weer dan eens uit u de achterdocht.

Het gewone leven toont het u dan ook, hoe dat gemis aan lankmoedigheid, die afgunst, die benijding, die naijver, die kwaaddekenheid, dat wantrouwen, dat oprakelen van het min-goede, dat bitter, dat wreevelig, dat driftig worden, tot in het middenpunt van onze Christelijke kringen nog telkens het leven vergiftigt en bederft.

En dat kan niet anders, want het leven is pijnlijk, is uiterst moeilijk, is heug en kantung op alle manier. Niet zoezeer in de gedempte kringen, waarin men niet meêleef, zich buiten alles houdt, en meer een plantenvleesheid, dan een leven van diensaken en krijgsaken des Heeren.

Maar pijnlijk en moeilijk is het leven in hooge mate als uw leven op hooger trap staat, als ge staat waar de machtige vraagstukken en de teederste belangen tot beslissing moeten komen, als ge niet in uw teute schuilt, maar meê de hitte des daags draagt.

Dan ontkeet, o, zoo vaak juist het heilige zoo vaak de onheilge hartstochten in u, en handelt ge onchristelijk, en wordt ge verbluterd, en denkt ge kwaad, en kunt ge niet bedekken, noch verbergen, noch gelooven aan ander goede bedoeling, noch hopen op hun wadom in genade.

Maar te midden van die bange werkelijkheid, en hoe ook in het aangedicht weerstaan, gaat nu de juichtoon op, dat als er ook maar een enkele vonk van die hemelsche, van die zoete, van die Goddelijke liefde in uw hart komt te branden, openes ook de stemming, de neiging, de uitgang, de innerlijke bevinding van uw hart zoo heel anders wordt.

Zoo anders, dat het feitelijk bij u uitkomt, wat Paulus jubelt, en datzelfde hart in uw hoerem, dat eerst afgunstig was, en benijdde, en niet verdragen kon, en driftig werd, en bitter ademde, nu, niet door drang, maar *vanzelf*, inderdaad en naar waarheid niet afgunstig is niet opgeblazen, niet lichtvaardig, niet ongeschikt, niet zichzelf zoekend, niet bitter, niet kwaad denkend, maar zoo, dat het zich verblijdt in de waarheid, alle dingen bedekt, alle dingen geloof, alle dingen hoopt en alle dingen verdragen kan.

En bevindt ge dit alzoa in u, is er dan iets minder dan een wonder in u getooverd?

Thans nu er *zoo* water komt, uit de eerst bitter bron?

En zult ge, daartoe gekomen, dan zeggen, dat zoo lief te hebben u een offer kost, dat het u pijnlijk valt, dat ge er u zelf voor overwinnen moet, en u geweld moet aandoen?

Och, als het zoo nog bij u is, dan is het nog de Liefde niet van welke Paulus roemt. Dan is het nog nageboorte, gekunstelde liefde. Goud voor het oog, maar nog geen goud in het wezen.

Want hierin beropen we ons op Gods Woord, en op de zielsbevinding van al Gods heiligen, of de oogenblikken, waarin ge zoo mocht liefhebben, niet oogenblikken van heilige verkwiking, van slaking van banden, van vrijmaking der ziel, van voorsmaak van hemelsche zaligheid zij geweest.

En daarom bidt, wie tot bidden geneigd en tot bidden bekwaam is, niets variger van zijn God, dan dat die zalige oogenblikken hem vermeerderd, hem vervelvdigd, hem bestendig mocht ten worden.

Want waarlijk, wie zoo mocht liefhebben roemt er niet in, dat hij liefhad, maar dankt dankt uit het diepst der ziele, die Eeuwige Liefde, uit wie zoo zalig liefhebben hem toekwam.

Amsterdam, 6 Maart 1896.

Mistand.

Dat er in onze buitenlandsche Zending, gelijk ze thans door de Gereformeerde kerken gedreven wordt, zekere mistand schuilt, geeft ieder toe.

Om een concreet voorbeeld te nemen, voel ieder, dat b. v. de positie van Ds. Adriaanse en onze zendingen niet dezelfde is, noch ook behoorlijk geregeld is.

Op interessante wijze kwam dit uit, toen een onzer twee handboekjes onlangs Ds. Adriaanse onder de emittipredikanten rekende, en eveneens blijkt dit zoo dikwijls onze zendingsberichten het *Ds.* voor den naam van Ds. Adriaanse weglaten, en hem eenvoudig den *zendeling Adriaanse* of broeder Adriaanse noemen.

Hierin toch schuilt, gelijk men terstond inziet, zekere innerlijke onwaarheid.

Emittus predikant is alleen hij, die, behoudens de eere van een Dienaar (salvo honore) ontlozen is van den Dienst des Woords.

Is nu Ds. Adriaanse ontslagen van den Dienst des Woords? Zeer stellig neen. De kerken zonden iemand naar Java, niet om zich buiten den Dienst des Woords te houden, maar juist om er zeer volijverig in te zijn.

Ds. Adriaanse is dus volstrekt geen emittus-predikant, maar juist een *zeer goet* predikant, geroepen niet tot minderen, maar veelde tot *meerderen* dienst dan hij te Zeist had.

En ook is het niet waar, dat hij ophield predikant te zijn, en nu *zendeling* weel.

Immers hij is juist als predikant uitgezonden. Het was er juist om te doen, om niet langer een soort voor de Zending op-

geleid — catechisemeesters, maar efferieve *Dienaren des Woords* voor de Zending te kunnen gebruiken. Geheel in den geest van het schoone woord, waarop de heer Hovy onlangs wees, dat men bij de Zending nooit vragen moet: Is hij er niet te goed, maar: Is hij er *goed genoeg* voor?

Juist daarom had het alle ziel van wie de Zending mint, zoo verkwikt, dat in Ds. Adriaanse, niet een onbruikbaar prediker, die het hier niet vinden kon, en een uitweg zocht, maar een hier zeer geliefd en krachtig prediker opstond, die sprak: Zond mij, Heere! — en die door de kerken gezonden werd.

Doch is dit zoo, dan gaat het natuurlijk niet aan, hem nu als *Dominus* af aan te dienen, te degraderen, maar moet juist het feit, dat hij *Dienaar des Woords* is, ook in de wijze waarop men hem betitelt, telkens uitkomen.

Toch verstaan we uitnemend wel, hoe men tot het spreken van den *zendeling Adriaanse* kwam.

Dit zou men niet gedaan hebben, zoo hij alleen ware geweest. Maar dat was hij niet. Hij werkte met anderen saam. Die anderen waren geen predikanten. En om die anderen nu niet te stooten, en geen onderscheid te maken, noemde men allen met eenzelfde naam, en noemde zoo ook Ds. Adriaanse eenvoudig *zendeling*.

Hier is alzoa een *mistand*. Een mistand die niet blijven kan. Die scherp moet ingedacht. En die moet weggenomen.

Op welk standpunt plaatst ge u?

Op het standpunt, dat ook onder de Heidenen en Mahomedanen het Woord alleen door Dienaren des Woords kan en mag bediend worden? Of wel op het standpunt, dat ge voor dit doel tweerlei soort lieden gebruikt, ten eerste *Dienaren des Woords*, en ten tweede zekere *Behulpzels*, hetzij van hier gezonden, hetzij inlandsche?

Feitelijk neemt onze Zending thans het tweede standpunt in.

Ze gebruikt eenzijdig mannen, die door de kerken in den Dienst des Woords zijn gesteld, en anderzijds mannen, die dit niet zijn, en deels, na zekere aparte voorbereiding van hier werden uitgezonden, deels in Indië uit de inlanders werden genomen.

Blijft men nu op dit standpunt staan, dan moet dat verschil, dat onderscheid ook uitgewerkt worden. Dan moet beider dienst onderscheidenlijk omschreven, beider positie onderscheidenlijk afgebakend, beider wederzijdsche verhouding geordend worden.

Dit is nu niet geschied, en vandaar de mistand.

Beide soort mannen heeten predikers en bedieners der Sacramenten, en in hun dienst is geen verschil.

Verlaat ge daarentegen dit standpunt, als onhoudbaar, dan moet ge uitsluitend Dienaren des Woords voor de Zending kiezen, althans voor zoover het de prediking en de bediening der Sacramenten betreft, en is al wat ge verder doen kunt, op de wijze waarop dit ook hier te lande geschiedt, hun helpers toevoegen, maar die dan niet in den dienst des Woords staan, en niet de Sacramenten bedienen, maar gelijk onze godsdienstonderwijzers, onder hun leiding catechiseren of oefenen.

In deze onderstelling zou men dan alle overige zendingen die bij ons in dienst zijn, voor ditimaal in het ambt van Dienaar des Woords moeten zetten, en voortaan niet meer aan zulke broederen het recht van Sacramentsbediening verleenen, tenzij ze door de classis onderzocht en toegelaten waren.

Dat men thans zou moeten beginnen met ook hen tot Dienaren des Woords te maken, is onredeneer te thans het recht van Sacramentsbediening reeds bezitten, en hun dit te ontnemen in zou sluiten, dat hun vroegere doop geen doop geweest was.

Zoo zou er eenheid en orde komen en zou men ook voor de toekomst weten waaraan zich te houden.

De vraag nu, op welke van deze beide standpunten men zich plaatsen zal, moet o. i. naar de beginselen van ons Gereformeerd kerkrecht worden beslist.

Niet, dit merke men wel op, alsof we achten zouden, dat de Dorsche Kerken-ordening op alle toestanden in Java paste. Dit te wanen, ware ongerijmd.

Maar voorzover in onze Kerkenordening de principiele quaesite van het ambt naar den Woorde Gods beslecht is, mogen wij van onzen kant, als Gereformeerde kerken niet in strijd hiernede handelen.

Staat nu vast, dat de Dienst des Woords en der Sacramenten alleen door Dienaren des Woords ambtelijk kan verricht worden, dan volgt hieruit, dat wij, als kerken, ook nimmer met dit dubbele mandaat kunnen of mogen utzenden, dan die in onze kerken als *Dienaar des Woords* gelid.

Naast deze ambtelijke personen *buiten-ambtelijke* personen met gelijk mandaat uit te zenden, is het ambt waardeloos maken, of wel een *niet* ambt naast het bestaande, voor denzelfden dienst, scheppen.

Belijden we nu eenparig, dat het instellen van ambten niet ons, maar onzen Koning toekomt, dan volgt hieruit vanzelf, dat de schepping van een *niet* ambt buiten onze bevoegdheid ligt.

En zoo komen we vanzelf tot de conclusie, dat we voor den Dienst des Woords en der Sacramenten niet tweerlei personen zenden kunnen, maar slechts één soort zenden mogen, en dat die eene soort moet zijn: *in het ambt gezette Dienaren des Woords*.

Op dit standpunt nu, en we zien niet in, hoe men in Gereformeerde kerken een ander standpunt zou kunnen verdedigen, blijft ons derhalve niet anders te doen over, dan aan de zendingen die nu reeds verscheidene jaren het Woord en het Sacrament bediend hebben, den rang en het ambt van Dienaren des Woords te verleenen, en voortaan niemand meer met dit mandaat uit te zenden, dan die in onze kerken tot den Dienst des Woords is toegelaten.

Helpende broederen mogen hen vervellen maar deze staan dan *niet* in het ambt, en kunnen noch het Woord noch het Sacrament bedienen.

Ze zijn dan voor de school, voor het bezoeken in de kampongs, voor de catechisatie, voor een oefening enz., maar *niet* voor het ambt als zoodanig.

Dooquaestie.

In tal van kerken geldt nog altoos de practijk, dat men de jonge kinderkeus van hen die „geen kerkelijke belijdenis deden“, nochtans doopt, op grond van het feit, dat de *grootvaders* tot de kerkelijk „geloovigen“ behoorden.

Ten onrechte echter is dit van oude tijden af zoo verklaard, dat ook een grootvader, met oversprings van zijn eigen kind, zijn kleinkind als *zaad der kerk* presenteren kan.

Dat de verkiezing vaak een geslacht overspringt, is uit de Schrift duidelijk; maar hier bedoelt men, dat de *grootvader* en de *kerkeraad* dit zoo mogen vaststellen; iets wat heel iets anders is.

Deze stelregel is dan ook geheel onhoudbaar.

Gaat men op den grootvader terug, wat reden zou er dan zijn, om niet ook op den overgrootvader terug te gaan?

En bovendien, onze kerken spreken nooit van den doop van de „kleinkinderen“ der geloovigen, maar alleen van de „kinderen der geloovigen.“

De juiste verklaring is dan ook een geheel andere.

Ze is deze.

Indien A als geloovige bij den kerkeraad te boek staat, moet zijn kind B gedoopt worden, als zijnde ook zelf een „lidmaat van Christus en een erfgenaam des Koninkrijks.“

Groeit nu B op dan wordt ook B geacht een „geloovige“ te zijn, omdat hij het kind van een geloovige is. En krijgt nu B zelf een kind C, dan beschouwt de kerk ook dit kind C als het kind van een geloovige, omdat B als *zoodanig* beschouwd wordt.

Zoodra B nu zelf voor zijn geloof uitkomt en tot het heilig Avondmaal wordt toegelaten, vervalt elk beroep op A.—B staat dan in de kerk als geloovige uit eigen hoofde. En krijgt hij een kind, dan wordt C gedoopt als *zijn* kind, omdat hij *zelf* als geloovige erkend is.

Maar is dit niet zoo; is B nog niet zelf voor zijn geloof uitgekomen, en zelf nog niet tot het heilig Avondmaal toegelaten, dan rust zijn erkenning als ondersteld geloovige nog geheel en uitsluitend op het feit dat hij uit den geloovigen A geboren is.

Krijgt B nu een kind C, dan is de redeneering *des dezes*: Het kind C is geboren uit B. Dat B een geloovige is, weten we niet uit hem, maar onderstellen we op grond dat zijn vader A een geloovige was. We doopen alzoa C, er in ziende het kind van een geloovige B, maar dat B een geloovige zal zijn, rust uitsluitend op het feit, dat hij zelf het kind van den geloovigen A was.

Dan treedt dus A, d. i. de grootvader, op, niet wijl het zijn kleinkind geldt, maar omdat het een kind is geboren uit zijn zoon, en die zoon voor een geloovige geldt, overmits hij zijn kind is.

Het komt dan in de uitkomst wel op hetzelfde neer, maar het gaat uit van een geheel andere beschouwing, en leidt daardoor tot een geheel andere practijk.

Immers de kerkeraad heeft B voorloopig erkend, als zijnde „een lidmaat van Christus“, en B is als zoodanig gedoopt.

Blijkt nu bij het opgroeien, dat dit ook zoo uitkomt, dan doet B zelf belijdenis, en wordt zelf ten heilig Avondmaal toegelaten, en dus ook tot den Doop van zijn kind, want beide Sacramenten zijn één.

Krijgt hij nu *daarna* een kind, dan vervalt alle moeilijkheid, en ontvangt zijn kind den Doop, als het „kind van een erkend geloovige.“

Maar het kan ook gebeuren dat B een kind krijgt, eer hij nog zoover is.

In dat geval nu heeft de kerkeraad te beoordeelen, of hij B nog altoos op dezelfde onderstelling, als bij zijn doop gold, voor een nog wel niet belijdend, maar toch schuldige geloovige houdt.

Is dit zoo, dan is ook zijn kind „het kind van een geloovige“, en mag en moet het gedoopt. Overmits echter B nog niet beleed, kan hij niet zelf optreden, maar treedt de grootvader op voor hem.

Is het daarentegen dat de kerkeraad oordeelt, dat B genoegzaam tot jaren gekomen is, om zijn innerlijke gesteldheid te openbaren, en ontwaart hij, dat B, hoewel als een „geloovige“ gedoopt, van achteren blijkt geen geloovige te zijn, dan natuurlijk is ook zijn kind geen kind van een geloovige, en komt ook dat kind de doop *niet* toe, ook al was zijn grootvader nog zoo geloovig.

De lijn is dan afgebroken. Misschien niet van de verkiezing, maar wel in het uitzendend kenteeken, dat de kerk alleen te beoordeelen heeft.

Dan echter moet de kerkeraad dit ook voortuit waar maken. D. w. z. dan moet hij B niet stil laten voor wat hij is, tot dat hij een kind krijgt, en dan den doop weigeren.

Dit zou geen zin hebben.

Laat hij toch B stil voor wat hij is, dan geldt hij nog altijd voor een schuldig geloovige, en wordt evenals in zijn doop beschouwd als een „lidmaat van Christus“ en een „erfgenaam des Koninkrijks“, en zoolang hij als zoodanig te boek staat, moet ook zijn kind gedoopt.

Neen, dan moet de kerkeraad, geheel afgescheiden van de vraag of hij een kind kreeg of niet, en geheel afgescheiden van den Doop voor dat kind, de kerkelijke positie van B regelen, en bij kerkeraadsbesluit verklaren, dat hij niet langer als tot de kerk behorende beschouwd wordt.

Is dat geschied, dan natuurlijk is zijn

staal vige t doopt komen.

Hier heid, de post leden“ te betu verban en ma.

Dat den“ e lezing Rutgen vooral van ha Toch De l een bus

Maar tegelijk striden Hij l geen b schulen nen, en Weig worden vader v eigen d maat v ninkrijks

2

Voor het Gen Gereform de oude nieuwere hetzelfde

Op de phie kurt sophie, en moeten i Christin filosofie Maar aophie i filosofie bewijzen, de forme Met n juist op reeren o ongerijm De re

Moet e of van u Kant ter i in de pri van het a her niet l formeerd uit de p sophie, p te resumer Met Ka Kant te De beto der wetens chap der achten ook time.